

Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana

Nº 11 JULIOL - SETEMBRE 19

parc natural
de la tinença
de benifassà

L'AGREST

INFO trimestral del Parc Natural de la Tinença de Benifassà

01

CANVI
CLIMÀTIC

02-03

BRIGADES DE
MANTENIMENT I
CONSERVACIÓ

04

COMUNICACIÓ,
DIVULGACIÓ I
EDUCACIÓ
AMBIENTAL

05-06

PROJECTE DE
REINTRODUCCIÓ
DEL CREBALÒS
A LA TINENÇA

07-10

COL·LABORACIÓ:
JUAN ANTONIO
MUYAS BERCET,
GRUP
D'ANELLAMENT
BAIX MAESTRAT

LA FAUNA DE LA TINENÇA I EL CANVI CLIMÀTIC

A l'anterior Butlletí vam conèixer com pot arribar a afectar el canvi climàtic a la flora de la Tinença i, en aquesta nova entrega volem plantejar com es podria veure afectada la fauna enfront de la sequera, les pluges torrencials i les temperatures elevades, algunes de les principals conseqüències del canvi climàtic. Com ja vam explicar, els efectes del canvi climàtic son molt difícils de pronosticar, pel que solament podem fer prediccions i analitzar estudis previs per tal de modelar quins escenaris possibles podem esperar. Certes investigacions científiques mostren com les sequeres i l'augment de la temperatura poden arribar a afavorir l'entrada d'espècies invasores així com produir un descens de les autòctones. A més, alguns animals poden sofrir desajustos fenològics com és el cas de les espècies pol·linitzadores o disseminadores de llavors, ja que la seua alimentació pot no estar disponible quan la necessiten pel canvi en els cicles biològics de les plantes de les quals s'alimenten. D'altra banda, espècies relacionades amb els ambients humits o lligats a l'aigua com són amfibis o peixos, també poden veure modificats el seu comportament, ja que tant la temperatura de l'aigua en què viuen com la disponibilitat de la mateixa pot veure's modificada. Respecte a les aus, desafortunadament ja és una realitat que algunes estan avançant les seues migracions com a resposta a l'augment de les temperatures, el que directament ocasiona que a l'època de reproducció, la disponibilitat d'aliment pugui ser escassa, podent arribar a posar en risc l'època de cria. Per conseqüències com aquestes és pel que hem de fer tot el possible per tal de frenar el fenomen del canvi climàtic i així que no augmente la degeneració dels ecosistemes i la seua fragilitat.

BRIGADES DE MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

Les brigades del Parc han treballat de valent durant aquest estiu per tal que tots puguem gaudir de la Tinença i han realitzat múltiples tasques de desbrossament, manteniment i millores al Parc.

Una xicoteta selecció d'aquestes actuacions són les que es descriuen a continuació.

S'ha intervingut a l'arborètum del Parc, situat al Ballestar, on s'ha desbrossat aquelles zones que ho requerien i s'han substituït els protectors d'aquells arbres o arbustos que estaven en mal estat. També s'ha reconstruït el punt d'aigua per a la fauna situat al mateix lloc i que s'havia fet malbé pel pas del temps. S'ha substituït el cartell de l'entrada al Centre d'Interpretació el qual estava deteriorat. També s'ha condicionat el camí de pujada a l'Ereta de Bel per a la Festa de l'Ereta, la Trobada de Germanor entre aquestes dues localitats que es realitza cada any.

S'ha arreglat la zona de la font de Corral i s'ha retirat una tanca que ja no feia falta a Vallibona, entre altres moltes tasques.

COMUNICACIÓ, DIVULGACIÓ I EDUCACIÓ AMBIENTAL

Són moltes les activitats que s'han fet durant aquests mesos d'estiu per a donar a conèixer millor el Parc. És per això que aprofitant les festivitats als pobles, on l'afluència de gent i xiquets és major, hem estat presents en localitats com Fredes (Colònia Europa), Bel, Coratxà, Ballestar, La Pobla de Benifassà o Herbés. Allí hem realitzat jocs per als més menuts amb la finalitat de conscienciar-los sobre la importància de l'aigua, els hem mostrat com podem saber que certs animals estan presents a la Tinença encara que no els vejam, gràcies als rastres que deixen, hem conegut les tasques que realitzen els bombers rurals o hem après mitjançant un joc de pistes els símbols que utilitzaven els ibers com a sistema d'escriptura. També hem continuat amb les tasques de divulgació del Projecte de reintroducció del crebalòs a la Tinença, perquè el major nombre de persones puga conèixer aquesta au.

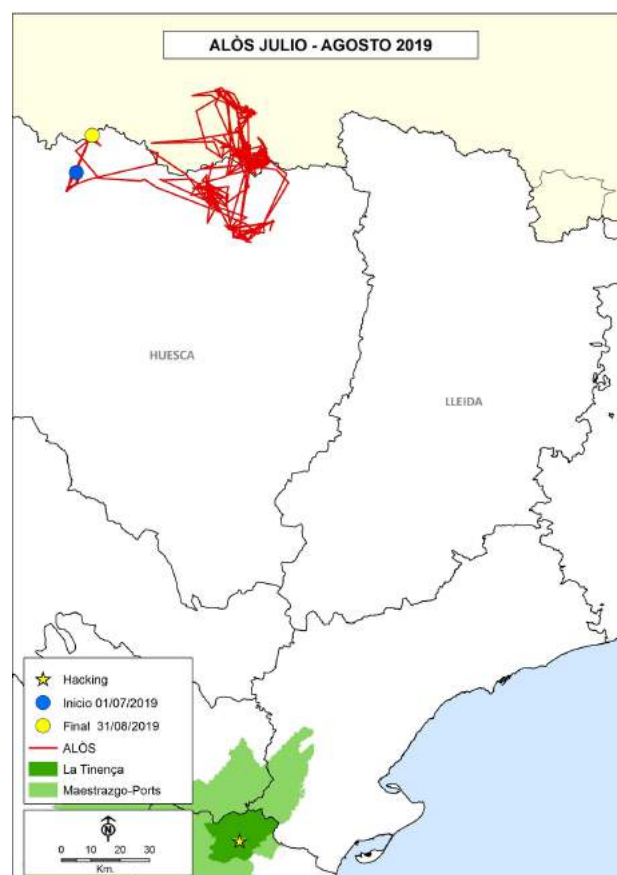
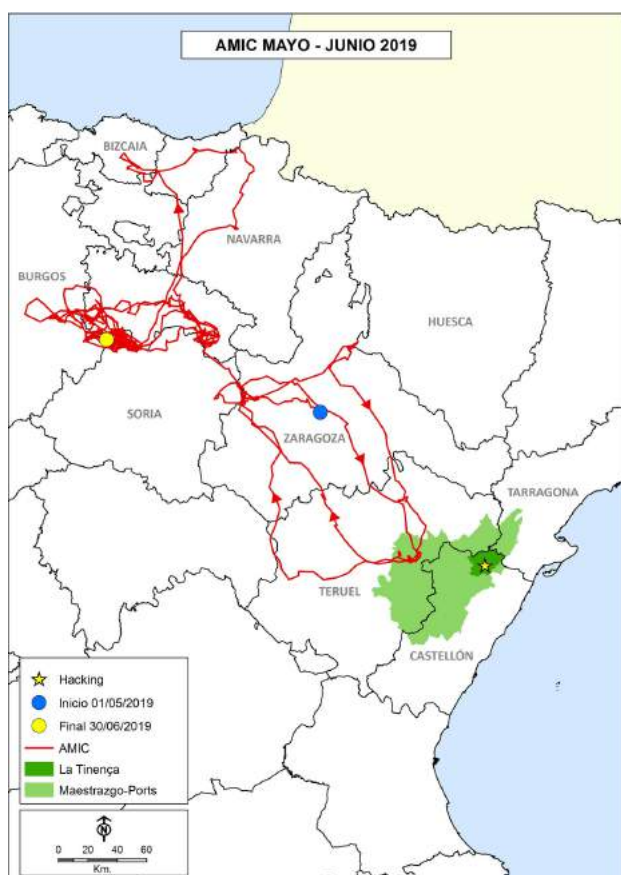
A més, també s'ha realitzat una activitat per a conèixer el cel de la Tinença i on gràcies a la col·laboració del Dr. Àngel Morales Rubio, del Departament de Química Analítica i del Dr. Enric Marco del Departament d'Astronomia i Astrofísica, de la Universitat de València, tots els presents a la xarrada prèvia a l'albirament d'estrelles, hem pogut aprendre com afecta la contaminació lumínica a la salut i a l'entorn que ens rodeja.

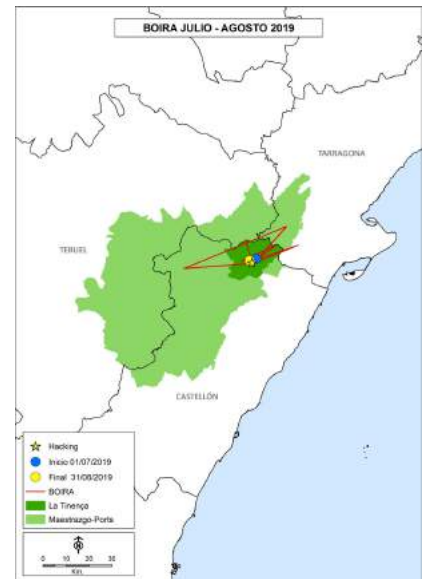
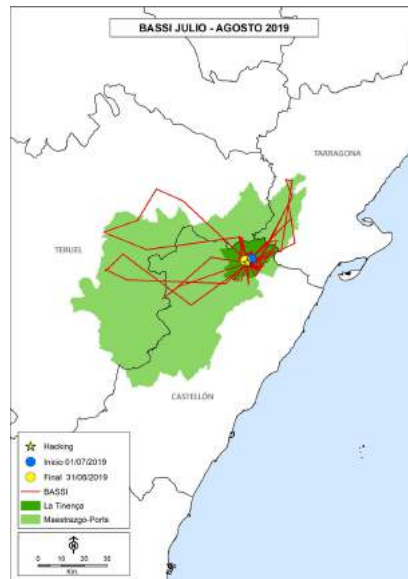
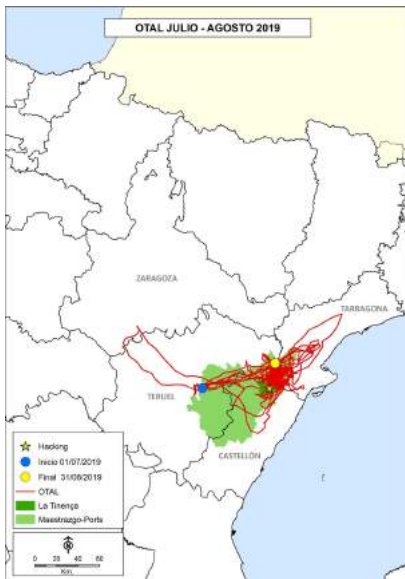

PROJECTE DE REINTRODUCCIÓ DEL TRENCA LòS A LA TINENÇA

Els trencalossos que formen part del projecte de reintroducció a la Tinença han estat volant per un munt de llocs aquests mesos. Alòs ha estat sobretot per la zona dels Pirineus i França. Amic ha sigut el que més ha viatjat, ja que ha estat per Burgos, Sòria, Terol, La Rioja i Castelló. Otal en canvi, és dels crebalossos adults el que menys s'allunya de la Tinença, ja que no va mes enllà de Saragossa, Terol i Tarragona. Respecte als més joves, Bassi ha realitzat desplaçaments fins a zones de Terol, mentre que Boira solament ha realitzat vols pròxims a la zona del hacking, arribant a fer un desplaçament fins a Todolella (Castelló), a uns 30 km del hacking.

A continuació us mostrem, amb més detall, els vols realitzats durant aquests mesos pels trencalossos.

En el web del Parc Natural trobareu la Gaseta del Crebalòs, un full informatiu amb més informació del projecte de reintroducció del crebalòs al Parc Natural de la Tinença de Benifassà.

Gaseta del Crebalòs

Reintroducció del trencalòs al Maestrat

Número 10 - Setembre 2019

Boira i Bassi

En l'última gasete, vam conèixer que Bassi ja havia realitzat els primers vols.

El primer vol es va produir el dia 21 de juny, als 112 dies d'edat. Es pot dir que el vol va ser propiciat per Boira posat que aquesta té un comportament una mica dominant respecte de *Bassi, i va acabar desplaçant-lo del niu. Boira d'altra banda, va saltar del niu per primera vegada quasi un mes després del que el va fer *Bassi, concretament el dia 23 de juliol amb 137 dies d'edat. *Bassi, després del salt, va tindre uns dies d'incertesa en els quals no menjava, però al quart dia d'haver saltat va començar a menjar en la part superior del hacking. Boira, després del salt va ser més ràpida a trobar el menjar, ajudada en part per Bassi, encara que també fora del hacking continuava assetjant a Bassi, però est, en estar més destre en el vol la solia esquivar.

Bassi i Boira a la zona del hacking

GENERALITAT VALENCIANA

TOTS A GUA

Parc Natural de la Tinença de Benifassà

EL PICOT VERD *Picus sharpei* (Saunders 1872) UN EXEMPLE D'ADAPTACIÓ

El picot verd, també anomenat "pigot" en alguns indrets del Parc Natural, és un magnífic exemple de l'adaptació dels animals a l'entorn. És una au poc coneguda per la gent de les nostres terres i que malgrat estar ben representada, no és abundant.

Es tracta d'un ocell d'una longitud aproximada d'entre els 31 i els 33 cm, una envergadura amb les ales obertes de 40-42 cm i un pes al voltant dels 138-250 g. És bastant difícil de veure, però si l'aconseguiu observar amb deteniment, us trobareu amb un animal inconfusible: de color verd mat a les parts superiors i verd grisenc les inferiors, presenta el carpó -part de l'espatlla just per damunt de la cua- de color groc i el pili -part superior del crani- roig amb taques grises. Els mascles tenen una bigotera roja i les femelles, negra; els joves, molt semblants als adults, presenten un plomatge pigallat. El vol és molt ondulat i quan bat les ales ho fa amb força i per un moment les deixa enganxades al cos.

De caràcter extremadament espantadís, emet un "quiú, quiú, quiú, quiú..." quan vola i fuig.

És resident, com ho demostra el fet que l'exemplar de les imatges, una femella que va ser capturada per a anellar-la al Mas del Peraire a Fredes, i que va ser recuperada mesos després.

Se'l pot observar en zones relativament obertes al bosc, prop dels horts i terres de conreu. Sovint baixa a terra per menjar formigues, que pot localitzar amb un olfacte finíssim, tot i que també s'alimenta d'altres invertebrats i fins i tot, de petits vertebrats, baies i fruits. Es diu que de vegades es tomba damunt dels formiguers per tal que les formigues l'ataquen i utilitza l'àcid fòrmic d'aquestes per desparasitar-se.

Més fàcil és veure els forats que fa als arbres on construeix el niu que utilitzarà al llarg de tota la vida. Allí la femella diposita de 5 a 7 ous de color blanc, llisos i lluents, que seran incubats de 14 a 17 dies pels dos sexes. Els pollets seran atesos pels dos progenitors i al cap d'uns 20 dies volaran.

Tornant al títol d'aquest escrit, ens resultarà molt fàcil comprendre com de difícil és d'albirar-lo: la coloració verda fa que es confonga amb les fulles i rames dels arbres. Cal considerar que les aus de color són molt difícils d'observar al bosc, entre la llum i l'ombra passen desapercibudes.

Tenen dos dits cap al davant i dos cap al darrere, de manera que es poden agarrar amb força a la tija de l'arbre, tasca que realitzen amb l'ajut de les plomes centrals de la cua, que en falcar-les, els permet picar amb molta força.

Com que ha de menjar invertebrats dels arbres podrits i a més fer forat, disposa d'una llengua extraordinàriament llarga i apegalosa amb pues que miren al darrere, de manera que poden enganxar les captures i portar-les al bec. Tot això és afavorit per uns músculs situats a la base del crani.

Un altre aspecte interessant és l'estructura del crani. Considerant que l'entrada dels nius és d'uns 6 cm de diàmetre, 15 cm de diàmetre interior i 37 cm de profunditat, podem concloure que el crani és especial. Ha d'aguantar colps constants, cosa que pot fer gràcies a tindre un os hioide amb forma de ferradura (als homes allotja la "nou") molt llarg, enrotllat al voltant del crani i que funciona com un cinturó de seguretat. A més, l'espai entre crani i massa cerebral és tan menut que dificulta les sacsejades i si això és poc, la part inferior del bec és lleugerament més llarga que la superior, de manera que l'impacte del colp s'absorbeix a la part inferior del cap, cosa que s'ha utilitzat en enginyeria com a exemple per a la fabricació de cascos.

Dels dos pigots que podem trobar al Parc Natural -l'altre és el picot garser gros- que picotegen els arbres, el verd tamborineja rarament, ho fa de manera suau i el tamborineig dura uns 1,5 segons; en canvi, el garser efectua un tamborineig molt ràpid, de 0,4 a 0,8 segons; així que ja ho sabeu, com que són difícils de veure, si més no els podreu localitzar i diferenciar pel so.

El nom científic és *Picus sharpei*. Picus ve del llatí "picus" que significava picot. En la mitologia romana, Picus era un rei molt antic del Laci. Sembla que era un excel·lent endeví que tenia a casa un picot verd, l'au profeta per excel·lència. L'epítet sharpei està posat en honor al Dr. Richard Bowdler Sharpei (1847-1909), ornitòleg londinenc, fundador del British Ornithologist's Group i va escriure'n 13 dels vint-i-set volums del catàleg d'aus del Museu Britànic.

En l'actualitat, sembla que a la península Ibèrica està en un lleuger retrocés de manera que la Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalesa l'ha considerat "Quasi Amenaçat" a la Llista Roja de l'any 2016. Cal per tant tindre en compte que aspectes com la reducció de les poblacions de formigues així com la tala d'arbredes aïllades, boscos de ribera o els incendis forestals poden influir de manera negativa en la presència d'un ocell tan bonic i interessant.

Vols col·laborar amb nosaltres?... envia els teus articles d'opinió a la següent adreça:

parque_tinenbenifassa@gva.es

Redacció: equip tècnic del PN

Centre d'interpretació del PN
c/ Trascasa, 2. El Ballestar (Castelló)

Parc Natural de la Tinença de Benifassà

964 715 720 - 650 412 497
parque_tinenbenifassa@gva.es

www.parquesnaturales.gva.es/ca/web/pn-tinenca-de-benifassa